

●

Nový nález židovínku německého (*Myricaria germanica*) v korytě Bečvy

A new finding of the False Tamarisk (*Myricaria germanica*) in the Bečva River Basin

Keywords: Czech Republic, Eastern Moravia
floristic records, river banks, Tamaricaceae

Abstract: On 29th September 2012, we found one individual of the False Tamarisk on the Bečva River in the Hustopeče nad Bečvou vicinity (cadastral territory of the Kladeruby village). The plant was growing on a naturalized segment of the river. It is the second record of this species in this locality since its first finding in 2001.

Židovínk německý (*Myricaria germanica* (L.) Desv.) je druh s ostrůvkovitým rozšířením v horských a podhorských oblastech Evropy (od Pyrenejí po Kavkaz), v České republice vázaný pouze na Karpaty. Roste zde na mladších, periodicky zaplavovaných písčitých a štěrkových náplavech břehů horských a podhorských toků. Jde o světlomilnou, kompetičně málo zdatnou dřevinu, která vlivem sukcese rychle ze svých stanovišť mizí. Židovínk rovněž citlivě reaguje na regulace vodních toků a splachy hlín na typická stanoviště svého výskytu (HEJNÝ & SLAVÍK 1990). V České republice je proto druh zařazen ke zvláště chráněným druhům rostlin dle vyhlášky Ministerstva životního prostředí ČR č. 395/1992 Sb. v kategorii kriticky ohrožený – ve stejné kategorii je uveden i v červeném seznamu cévnatých rostlin ČR (PROCHÁZKA 2001; GRULICH 2012).

V čase před regulací vodních toků nebyl jeho výskyt v horním Pobečví ojedinělý – ze začátku 19. století jsou známy údaje o výskytu na Bečvě u Valašského Meziříčí, na říčce Bystřici u Bystřičky a u Velkých Karlovic (ROHRER & MAYER 1835). V 19. století je dále uváděn od Krásna nad Bečvou

Obr. 1: Nově nalezený keř židovínku německého, 1.X.2012.

Fig. 1: A new finding of the False Tamarisk, 1.x.2012.

(SAPETZA 1865), Rožnova pod Radhoštěm a Janové (FORMÁNEK 1892). Jako velmi hojný jeho výskyt hodnotí na říčce Jasenice u Vsetína Jan Bubela (FORMÁNEK 1892). Do první třetiny 20. století však již mnohé ze známých lokalit v horním povodí obou Bečev zanikly – židoviník německý vymizel kvůli regulaci vodních toků (ŘÍČAN 1936). Současné rozšíření druhu v CHKO Beskydy a blízkém okolí včetně druhotných stanovišť a lokalit s cíleně vysazenými rostlinami shrnuli POPELÁŘOVÁ et al. (2011). Z přirozených stanovišť je dle autorů znám současný výskyt druhu ve studované oblasti pouze z řek Morávka (v NPP Skalická Morávka) a Bečva.

Druh byl na řece Bečvě asi po půlstoletí nalezen poprvé v roce 2001 u Hustopečí nad Bečvou v korytě zpřírodněném velkou povodní v červenci roku 1997, asi 100 m proti proudu od ústí Mřenky – pravostranného přítoku Bečvy. Jednalo se o vzrostlý plodící keř výšky cca 2 m na pravém břehu řeky (KLEČKA 2001). Výskyt byl na této lokalitě potvrzen také v roce 2008 (KOUTECKÝ et al. 2009). Keř byl výrazně poškozen, a přestože byl téměř uschlý, v roce 2011 bohatě plodil (Ji. Pavelka in verb., 2012; R. J. Vašut in litt., 2012). Ačkoli je nález lokalizován některými autory do katastru Hustopečí nad Bečvou, jedná se ve skutečnosti o katastr obce Kladeruby (6473c) v okrese Vsetín (Zlínský kraj). V květnu 2012 objevili při terénní exkurzi R. J. Vašut, M. Hroneš a V. Dvořák v blízkosti keře nalezeného v roce 2001 několik semenáčků (R. J. Vašut in litt., 2012).

Materiál

76a. Moravská brána vlastní

Dne 29.IX.2012 byl nalezen druhý, malý keř židoviníku německého. Autorem nálezu a determinace v terénu je Jaroslav Koleček, fotodokumentaci a videodokumentaci provedl Karel Pavelka (Obr. 1 a 2). Keř se nachází na pravém břehu řeky asi 65 m po proudu od prvního jedince. Roste na nejvyšší

Obr. 2: Detail střední části keře židoviníku s ukousanými prýty, 1.X.2012.

Fig. 2: The middle part of the plant with chewed stems, 1.x.2012.

šterkové lavici ve vzdálenosti cca 10 m od pravého břehu řeky a asi 35 m od koryta potoka Mřenka. Zeměpisné souřadnice – 49° 30,618' N, 17° 52,748' E, 278 m n. m.

Několikaletý keř je silně polehlý, zřejmě následkem povodní v roce 2010, a středové prýty jsou ukousané, nejspíše zajícem polním (*Lepus europaeus*), jehož kupky trusu byly nalezeny u keře. Délka jednotlivých větví keře se pohybuje od 35 do 50 cm. První z autorů lokalitu prozkoumal ještě v říjnu roku 2012. Výskyt semenáčků objevených při jarní exkurzi se nepodařilo potvrdit ani je nalézt jinde na šterkových náplavech na pravém břehu směrem po proudu řeky až k rekreačním chatám v Hustopečích nad Bečvou.

Nový nález staršího keře potvrzuje schopnost samovolného šíření druhu ve vhodných podmínkách. Rovněž poukazuje na možnost přežití židovíniku německého na lokalitě i po očekávaném úhynu původního keře. Úhyn malých semenáčků během letní vegetační sezóny roku 2012 však naopak také naznačuje, že schopnost přežití mladých rostlin na lokalitě je omezená a druh vyžaduje specifické podmínky pro úspěšné uchycení.

Poděkování

Děkujeme Janě Tkáčikové za poskytnutí některých literárních pramenů a potvrzení determinace židovíniku dle fotografie, Martinu Dančákovi a Radimu J. Vašutovi pak za podnětné připomínky k textu zprávy. Druhému ze jmenovaných navíc děkujeme za sdělení informací k výskytu semenáčků židovíniku na lokalitě v roce 2012. Jiřímu Pavelkovi jsme vděční za přesnou lokalizaci keře židovíniku německého nalezeného v roce 2001. Za cenné připomínky k rukopisu děkujeme anonymnímu recenzentovi. Podpořeno rozpočtem Muzea regionu Valašsko, Vsetín.

Literatura

- FORMÁNEK E. (1892): *Květena Moravy a rakouského Slezska*. 2. díl. Vlastním nákladem autora, Brno, 639 pp.
- GRULICH V. (2012): Red List of vascular plants of the Czech Republic: 3rd edition. *Preslia* 84: 631–645.
- HEJNÝ S. & SLAVÍK B. (1990): *Květena České republiky* 2. Academia, Praha, 544 pp.
- KLEČKA J. (2001): Nález židovíniku německého (*Myricaria germanica*) na řece Bečvě. *Časopis Slezského zemského muzea* (A) 50: 284.
- KOUTECKÝ P., POPELÁŘOVÁ M., LUSTYK P., DANČÁK M., TKÁČIKOVÁ J. & HLISNIKOVSKÝ D. (2009): Výsledky floristického kurzu České botanické společnosti ve Vsetíně (29. června – 5. července 2008). *Zprávy České Botanické společnosti* 44, Příloha 1/2009: 1–106.
- POPELÁŘOVÁ M., HLISNIKOVSKÝ D., KOUTECKÝ P., DANČÁK M., TKÁČIKOVÁ J., VAŠUT R. J., VYMAZALOVÁ M., DVORSKÝ M., LUSTYK P. & OHRYZKOVÁ L. (2011): Rozšíření vybraných taxonů cévnatých rostlin v CHKO Beskydy a v blízkém okolí (Výsledky mapování flóry z let 2006–2009). *Zprávy České botanické společnosti* 46: 277–358.
- PROCHÁZKA F. (ed.) (2001): Černý a červený seznam cévnatých rostlin České republiky (stav v roce 2000). *Příroda* 18: 1–166.
- ROHRER R. & MAYER A. (1835): *Vorarbeiten zu einer Flora des Mährischen Gouvernements oder systematisches Verzeichniss aller in Mähren und in dem k. k. öster. Antheile Schlesiens wildwachsenden bis jetzt entdeckten phaenogamen Pflanzen*. R. Rohrer, Brünn, 217 pp.
- ŘÍČAN G. (1936): *Květena okresu Vsetínského a Valašskomeziříčského*. Ms., 79 pp. [Knihovna Muzea regionu Valašsko, pracoviště Valašské Meziříčí.]
- SAPETZA J. (1865): *Die Flora von Neutitschein. Ein Beitrag zu der Pflanzen-Geographie der mährischen Karpathen. Abhandlungen der Naturforschenden Gesellschaft zu Görlitz* 12: 1–56.

KAREL PAVELKA¹ & JAROSLAV KOLEČEK²

¹ Muzeum regionu Valašsko, muzeum Valašské Meziříčí, Zámecká 3, CZ-757 01 Valašské Meziříčí,
e-mail: k.pavelka@muzeumvalassko.cz

² Katedra zoologie a Ornitologická laboratoř, Přírodovědecká fakulta Univerzity Palackého, 17. listopadu 50, CZ-771 46 Olomouc